

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології і соціології
Кафедра міжнародних відносин

Силабус курсу
Українська діаспора в міжнародних відносинах

Обсяг	кредитів – 3, годин – 90
Семестр, рік навчання	весняний семестр
Дні, час, місце	Французький б-р, 24/26, за розкладом
Викладач (-і)	Вакарчук Катерина Василівна, к. політ. н., доц. кафедри міжнародних відносин
Контактний телефон	-
E-mail	katiavak30@gmail.com
Робоче місце	Кафедра міжнародних відносин, к. 32, Французький б-р, 24/26
Консультації	<i>Очні консультації:</i> Французький б-р, 24/26, к. 32, щотижнево за розкладом.

ПОСИЛАННЯ НА ПРОФІЛЬ ВИКЛАДАЧА

[HTTPS://SCHOLAR.GOOGLE.COM.UA/CITATIONS?USER=z1i7ATIAAAAJ&HL=RU](https://scholar.google.com.ua/citations?user=z1i7ATIAAAAJ&hl=ru)

[HTTPS://WWW.RESEARCHGATE.NET/PROFILE/KATERYNA-VAKARCHUK](https://www.researchgate.net/profile/Kateryna-Vakarchuk)

[HTTPS://ONU.EDU.UA/UK/STRUCTURE/FACULTY/FMVPS/KAFEDRY-TA-INSHI-STRUKTURNI-PIDROZDILY/INTERRELATIONS/STAFF/445-VAKARCHUK](https://onu.edu.ua/uk/structure/faculty/fmvps/kafedry-ta-inshi-strukturni-pidrozdily/interrelations/staff/445-vakarchuk)

КОМУНІКАЦІЯ

Комунікація зі студентами буде здійснюватися через вказаний E-mail та очні зустрічі на консультаціях.

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Предмет вивчення дисципліни

Українська діаспора в міжнародних відносинах

Пререквізити і постреквізити курсу (Місце дисципліни в освітній програмі):

Пререквізити – відсутні

Метою курсу «Українська діаспора в МВ» є формування у студентів сучасного мислення та комплексних знань про українську діаспору в світі, особливостей становлення і розвитку, ролі діаспоральних зв'язків у міжнародних відносинах та взаємодії з державами.

Завдання курсу:

- знати основні терміни та поняття, які є вихідними умовами для вивчення основних понять в міграціології.
- розуміти специфіку та сутність української діаспори в різних частинах світу, знати історію та причини міграційних процесів.
- володіти знаннями про українські діаспоральні культурні та освітні центри, визначати сутність взаємодії діаспори з Україною.
- Вміти досліджувати та аналізувати діяльність української діаспори на міжнародній арені, визначати її роль у світових політичних процесах.

Очікувані результати

–Аналізувати та оцінювати проблеми міжнародної та національної безпеки, міжнародні та інтернаціоналізовані конфлікти, підходи, способи та механізми забезпечення безпеки у міжнародному просторі та у зовнішній політиці держав (РН4.)

- Формулювати задачі моделювання, створювати і досліджувати моделі об'єктів і процесів міжнародних відносин, зовнішньої політики, суспільних комунікацій та регіональних студій (PH12).

ОПИС КУРСУ

Форми і методи навчання

Курс буде викладений у формі лекцій (16 год.) та семінарських (14 год.), організації самостійної роботи студентів (60 год.).

Методи навчання під час викладання дисципліни:

Словесні: лекції (проблемні, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Українська діаспора: становлення та ролі у світі.

Тема 1. Українська діаспора як чинник поглиблення зовнішньополітичних відносин між державами.

Наукова та політична актуальність курсу «Українська діаспора в МВ». Предмет, методи та основні завдання курсу. Посилення діалогу між різними народами, як чинник формування міждержавних відносин. Створення інституційної та дипломатичної взаємодії держави та діаспори, що забезпечують просування національних інтересів України на міжнародній арені. Використання української діаспори, як ефективний зовнішньополітичний інструмент. Українська діаспора, як системи у контексті стратегічної політики держави.

Тема 2. Зарубіжний досвід інституалізації діаспори у зовнішньополітичній стратегії держав.

Зарубіжний досвід формування державної політики щодо національних діаспор на сучасному етапі. На прикладі, США, Канади, Бразилії та Аргентини виявлено основні культурні, інституційні, гуманітарні й дипломатичні напрямки взаємодії. Політика та досвід провідних країн світу у взаємодії діаспори та держави. Термін «закордонне українство». Відносини за лінією «національний уряд–діаспора» встановлення через міністерства закордонних справ, посольства, консульства та ін. Співпраця діаспор із країнами походження залучення співвітчизників із діаспор у політику.

Тема 3. Становлення та роль української діаспори у світі.

Формування та витоки української діаспори у світі. Перша та друга хвилі еміграції, причини та напрямки міграції. Третя і четверта хвилі міграції: особливості та характер. Країни-реципієнти. Еміграція, як головне джерело утворення української діаспори. Організаційна структура та всесвітні регіональні організації. Діаспоральні та культурні центри: їх діяльність та напрямки роботи. Законодавча база та правовий статус закордонних українців.

Тема 4. Роль української діаспори в умовах російської агресії щодо України.

Консолідація української діаспори в боротьбі з росією. Українська діаспора в сучасному інформаційному просторі. Об'єднання світового українства для протидії російській дезінформації та пропаганді. Нові виклики та загрози, що постали перед українською діаспорою після повномасштабного вторгнення. Використання інформаційно-комунікативних методів, надання допомоги, розповсюдження правдивої інформації, адвокація та лобювання

українських інтересів в період військового стану в Україні. Вплив на уряди країн перебування щодо запровадження санкційних заходів та проведення активних політичних акцій.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Нові виклики та форми взаємодії української діаспори у світі.

Тема 5. Діаспора, як суб'єкт публічної дипломатії.

Міжнародна діяльність української діаспори, спрямована на зміцнення зав'язків між громадськістю зарубіжних країн. Основні завдання української діаспори: інформування закордонної аудиторії, сприяння утвердження позитивного іміджу України на міжнародній арені. Державна політика України щодо закордонних українців, як частина української світової спільноти. Діаспора, як чинник утвердження держави Україна на міжнародній арені.

Тема 6. Нові технології та можливості розвитку діаспори у світі

Сучасні технології та розширений доступ до кіберпростору сприяв виникненню «електронних діаспор» («e-diasporas»), «мережевих діаспор» («net-diasporas»), «веб-діаспор» («web-diasporas»), «онлайн-діаспор» («online-diasporas»), «цифрових діаспор» («digital diasporas»). Економічні аспекти підтримки українців із-за кордону через донати, перекази, інвестиції. Нові шляхи економічної інтеграції діаспори та України: негласні знання, що є потенційним джерелом можливостей для торгівлі, інвестицій, інновацій та професійних мереж.

Тема 7. Світовий конгрес українців, як глобальний голос українського народу у світі

Стратегічні пріоритети та програми Світового конгресу українців. Структура та дорадча Рада СКУ, як стратегічна надбудова українських громад у діаспорі. Основні напрямки діяльності та етапи розвитку СКУ. Нові виклики для СКУ в період російсько-української війни. Волонтерський рух та консолідація і розбудова світового українства та його організацій. Взаємодія СКУ з урядом та владними структурами України.

Тема 8. Українська діаспора в державах західної півкулі.

Західна українська діаспора в США та Канаді та Австралії та взаємини з Україною. Українські організації в США. Особливості української діаспори в Канаді. Діяльність українських діаспор в Бразилії та Аргентині. Українська-Бразильська Центральна Репрезентація, основні напрямки діяльності. Формування та діяльність емігрантських організацій в Аргентині. Українська Центральна репрезентація в Аргентині. Осередки українських громад в країнах Латинської Америки.

Перелік рекомендованої літератури

1. Атаманенко, А. Закордонне українство та Україна: проблеми та перспективи. *Наукові записки національного університету «Острозька академія». Серія «Історичні науки»*. 2015. Вип. 23. С. 7-13.
2. Бакальчук В. Основні завдання державної політики щодо закордонних українців: можливості та перспективи (на прикладі української діаспори в Румунії). *Стратегічні пріоритети*. 2019. №1 (49). С. 58-64.
3. Вакарчук К.В. Дискредитація України російськими ЗМІ в країнах Латинської Америки // *Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень Борисфен Інтел 2020* URL: <https://bintel.org.ua/publication/regions/america/dyskredytatsiya-ukrayiny-rosijskimi-zmi-v-brazyliyi/>
4. Вакарчук К.В. Роль української діаспори країн Латинської Америки в російсько-українській війні // <https://dspace.onu.edu.ua/items/48e2ca84-c11f-428a-8e81-49d031ce7606>
5. Вакарчук К.В. Сучасні міждержавні та діаспоральні зв'язки України з Аргентиною та Бразилією: міжнародний вимір // *Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень Борисфен Інтел 2021*. URL <https://bintel.org.ua/analytics/zvyazki-ukraini-z-argentinou-i-brazilyeyu/>.

6. Вакарчук К.В. Російська-українська війна у сприйнятті Латинської Америки. «Бінтел». 2022. № 33. С. 108–118. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/geopolitics/zhurnal-bintel-2022-3/> Russian-Ukrainian war As Perceived by Latin America. «Бінтел». 2022. № 33. Р. 108–118.
7. Вакарчук К.В. Шляхи протидії російській дезінформації в країнах Латинської Америки. // Гібридні загрози в сучасному світі. - Львів-Торунь, 2024 - С. 24-27
8. Гомотюк О. Українська діаспора США у процесах українського державотворення: перспективидослідження. Мандрівець, 2014. № 5,48–53
9. Грачевська Т.О., Ахмаджанова Д.В. Роль української діаспори у підтримці України в умовах російської агресії. Філософія та політологія в контексті сучасної культури. 2023, Т. 15. № 1. <https://fip.dp.ua/index.php/FIP/article/view/1136/1275>
10. Козак С. Історія української діаспори: У 3 т. Київ: Ярославів вал, 2018.
11. Коляда О. Українська діаспора як чинник поглиблення зовнішньоекономічних відносин країни. Економіка і суспільство, 2018. Вип. 15,33–39.
12. Трофименко, М. Діаспора як об'єкт та суб'єкт публічної дипломатії // *Історико-політичні проблеми сучасного світу* URL: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/4154/1/diasp_2019_39_92.pdf
13. Diasporiana.org.ua (електронна бібліотека). URL: <http://diasporiana.org.ua/>

ОЦІНЮВАННЯ

Методи поточного контролю: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Форми і методи підсумкового контролю: Залік (в усній формі).

Розподіл балів здобувачів вищої освіти

Поточний/періодичний контроль									Сума балів
Змістовий модуль 1 (поточний контроль на лекціях)				Змістовий модуль 2 (поточний контроль на лекціях)				Індивідуальне самостійне завдання	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8		
8	8	8	6	8	8	8	6	40	100

Самостійна робота студентів.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Історія формування української діаспори: основні етапи та місця розташування.	10
2	Зарубіжний досвід взаємодії держави та діаспори.	10
3	Українська діаспора в Східній Європі: історія формування та становлення.	10
4	Українська діаспора в країнах пострадянського простору.	10
5	Українська діаспора в Австралії і Азії.	10
6	Українці в Західній Європі.	10
	<i>Одна аналітична записка із вищевказаного переліку обирається студентом на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i>	

	<p><i>Обсяг аналітичної записки:</i> 15 сторінок.</p> <p><i>Характеристика змісту:</i> за змістом навчальної дисципліни.</p> <p><i>Вимоги до виконання та оцінювання:</i> основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: самостійно формулювати проблему, визначати мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Вельми важливо висвітлювати об'єктивні з наукового погляду положення, застосовувати для унаочнення і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносок у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.</p>	
Разом		60

ПОЛІТИКА КУРСУ («правила гри»)

Політика щодо дедлайнів та перескладання: визначена розкладом занять та сесії.

Політика щодо академічної доброчесності: можуть відніматися бали за прояви академічної не доброчесності, аж до незадовільної оцінки та повторного вивчення дисципліни.

Політика щодо відвідування та запізень: відвідування лекцій є добровільним, але неприпустимі пропуски семінарів без поважної причини, запізень на заняття.

Мобільні пристрої: мають бути вимкнуті в аудиторії.

Поведінка в аудиторії: активна участь у лекціях заохочується додатковими балами.